

PANDEMİ SÜRECİNDE ÖĞRENCİLERİN UZAKTAN EĞİTİM ORTAMLARINA İLİŞKİN TUTUMLARI VE ÖĞRENCİ İLETİŞİMİ DOYUMLARI: ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ ÖRNEĞİ

Derya Çakmak Karapınar
Dr. Öğr. Üyesi, Atatürk Üniversitesi,
Açıköğretim Fakültesi,
e-mail:derya.cakmak@atauni.edu.tr
ORCID: 0000-0003-0796-1800

DOI : 10.47358/sentez.2021.23
Makale Türü : Araştırma
Gönderim Tarihi: 20.07.2021
Düzeltilme Tarihi: 06.09.2021
Kabul Tarihi: 10.09.2021

Bu makaleye atıfta bulunmak için:
Kılıç, C. (2021). Pandemi Sürecinde Öğrencilerin Uzaktan Eğitim Ortamlarına İlişkin Tutumları ve Öğrenci İletişimi Doyumları: Atatürk Üniversitesi Örneği. ETÜ Sentez İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi. Sayı: 5, 33-50.

 iThenticate®

Öz: Uzaktan eğitim yükseköğretimde birçok kademe eğitimde ve sertifika programlarında kullanılmasının yanı sıra örgün eğitimde de bünyesinde uzaktan eğitim merkezi bulunan üniversiteler ve onlardan destek alan diğer üniversitelerde örgün eğitimle birlikte kullanılmaktaydı. Ancak bu durum Covid 19 pandemisi sonrası okulöncesi eğitimden doktora eğitimine, sertifika programlarından hizmet içi eğitim programlarına kadar her alanda eğitim-öğretimde uzaktan eğitime geçilmesini zorunlu kılmıştır. Bu araştırmada pandeminin getirmiş olduğu sosyal izolasyon nedeni ile yoğun bir şekilde kullanılan uzaktan eğitim ortam/platformlarının kullanımına yönelik olarak öğrenci tutumlarının ve iletişim doyumlarının incelenmesi amaçlanmaktadır. Bu amaç doğrultusunda Yıldız, Çengel ve Alkan'ın (2021) geliştirdiği ve kullanılabilirlik, yeterlilik ve motivasyon, etkililik ve memnuniyet boyutları olan Pandemi Sürecinde Uzaktan Eğitim Ortamlarının Kullanımına İlişkin Tutum Ölçeği formu ve Goodboy, Martin ve Bolkan (2009) tarafından geliştirilen Akın, Yalnız ve Kazaz (2015) tarafından Türkçeye uyarlanan Kısaltılmış Öğrenci İletişim Doyumu Ölçeği formları kullanılmıştır. Veriler Atatürk Üniversitesi öğrencilerinden bu formlar aracılığıyla çevrimiçi olarak gönüllülük esası ile toplanmış ve elde edilen veriler SPSS 20 paket programı ile analiz edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Covid-19 Pandemisi, Uzaktan Eğitim, Öğrencilerin Uzaktan Eğitim Tutumları, İletişim, Öğrenci İletişim Doyumu

Jel Kodları: Z19, Z20

DURING THE PANDEMIC PROCESS ATTITUDES OF STUDENTS TOWARDS DISTANCE LEARNING ENVIRONMENTS AND STUDENT COMMUNICATION SATISFACTION: THE CASE OF ATATURK UNIVERSITY

Derya Cakmak Karapinar
Asist. Prof., Ataturk University,
Faculty of Open Education,
e-mail:derya.cakmak@atauni.edu.tr
ORCID: 0000-0003-0796-1800

DOI : 10.47358/sentez.2021.23
Article Type : Research
Application Date: 07.20.2021
Revision Date: 09.06.2021
Admission Date: 09.10.2021

To cite this article:
Kılıc. C. (2021). During The
Pandemic Process Attitudes of
Students Towards Distance
Learning Environments and
Student Communication
Satisfaction: The Case Of Ataturk
University. ETU Synthesis Journal of
Economic and Administrative
Sciences. Issue: 5, 33-50.

This article was checked by

Abstract: In addition to being used in many levels of education and certificate programs in higher education, distance education was used together with formal education in universities with distance education centers and other universities that received support from them in formal education. However, this situation necessitated the transition to distance education in education and training in all fields, from pre-school education to doctoral education, from certificate programs to in-service training programs after the Covid 19 pandemic. In this study, it is aimed to examine student attitudes and communication satisfactions towards the use of distance education environments/platforms, which are used extensively due to the social isolation brought by the pandemic. For this purpose, the Attitude Scale form on the Use of Distance Education Environments in the Pandemic Process developed by Yıldız, Çengel and Alkan (2021) and has usability, competence and motivation, effectiveness and satisfaction dimensions and the Abbreviated Student Communication Satisfaction Scale, which was developed by Goodboy, Martin, and Bolkan (2009) and adapted into Turkish by Akin, Yalnız, and Kazaz (2015). The data were collected online voluntarily from the students of Atatürk University through these forms, and the obtained data were analyzed with the SPSS 20 package program.

Keywords : Covid-19 Pandemic, Distance Education, Students' Attitudes to Distance Education, Communication, Student Communication Satisfaction

Jel Classification : Z19, Z20

GİRİŞ

Eğitim almak isteyen bireylerin şartlarını evde eğitim alabilecek şekilde düzenleme amacıyla uygulanmaya başlanan uzaktan eğitim öncelikle mektupla gerçekleştirilmeye başlanmış ardından çağın güncel teknolojileri (radyo, televizyon, bilgisayar ve internet) aracılığıyla gerçekleştirilmeye devam edilmiştir (Balta ve Türel, 2013). Uzaktan eğitimin bir öğretim şekli olarak kabul edilmesinde birden fazla kaynağa, kısa sürede ulaşmayı sağlaması, öğretim sürecindeki bazı problemlere çözüm üretmesi, coğrafik uzaklık ya da sosyo-ekonomik farklılıkları aşabilmesi ve öğrenme için şartların ve ortamın düzenlenmesine imkân sağlaması etkili olmuştur (Odabaş, 2003). Günümüzde ise bilgi ve iletişim teknolojilerinde meydana gelen gelişmelerle birlikte öğrenciler zaman, mekân ve uzaklıktan bağımsız olarak (Parlak, 2007), kendi seviyelerine uygun ve kendi öğrenme hızlarında resim, ses, video ve animasyon gibi çoklu ortam materyalleri ile desteklenen bir ortamda uzaktan eğitim uygulama ve ilkelerine (dağıtım ve ulaşılabilirlik, kontrol, etkileşim, ortam karakteristikleri ve sosyal bulunuşluk) uygun olarak hazırlanmış içerik, materyal ve ortamlarda (Yıldırım, Yıldırım, Çelik ve Karaman, 2014) eğitim-öğretim faaliyetlerini gerçekleştirebilmektedir.

Bilgi ve iletişim teknolojilerinde hızla gelişmelerin meydana gelmeye devam etmesi ve bunun genel anlamda eğitim süreçleri özelde ise uzaktan eğitim süreci üzerinde etkileri görülmeye başlanmıştır. Meydana gelen gelişim ve dönüşümlerin bir etkisi olarak belli bir gelişmişlik düzeyine ulaşmış ülkeler uzaktan eğitim uygulamalarına, yenileşme ve gelişme (Kaya, 2002) hareketinin bir parçası olarak eğitim sistemlerinde yer vermişlerdir. Bu kapsamda Türkiye’de birçok üniversite kendi bünyesinde uzaktan eğitim uygulama ve araştırma merkezleri kurmuştur. Uzaktan eğitim merkezlerinde ön lisanstan yüksek lisansa kadar birçok kademede eğitim verilmekte ve sertifikadan (Çakmak Karapınar, Güler, Kurşun ve Karaman, 2018) hizmet içi eğitime kadar birçok alana özel eğitim programları da açılarak özel eğitimler de gerçekleştirilmektedir.

Teknolojinin gelişimi ve eğitim alanına etkileri ile birlikte 2013 yılında Yükseköğretim Kurulu örgün eğitim yoluyla verilen ve bölümlerin ortak dersleri olan beş dersin (Türk Dili, Yabancı Dil, Atatürk İlkeleri ve İnkılapları Tarihi, Hukukun Temel Kavramları ve Temel Bilgi Teknolojileri) uzaktan eğitim yoluyla verilmesinin önünü açmıştır. Böylece öğrenciler hem uzaktan eğitim yoluyla hem de örgün eğitim yoluyla öğrenim görebilmeye başlamışlardır. Ülkemizde uzaktan eğitim uygulamaları birçok fiziki engelin aşılması, dezavantajın avantaja çevrilebilmesi ya da öğrencilere uzaktan eğitim ortamlarında zenginleştirilmiş materyallerle eğitim imkanı sunmak gibi farklı amaçlarla kullanılsa bile Covid-19 pandemisi sürecinde uygulandığı gibi geniş kapsamda uygulanmamıştı. Covid-19 pandemisinin tüm dünyayı ve ülkemizi etkisi altına almaya başlamasıyla birlikte önce örgün eğitime bir süre ara verilip süreç takip edilmiş ardından bu sürecin uzun süreceği ve bu süreçte yüz yüze eğitime devam edilmesinin virüsün yayılma hızını artırmasına neden olacağı için öğrencilerin eğitim-öğretim ihtiyaçlarını karşılamak ve belki de bir nebze de olsa normal günlük hayat aktivitelerini gerçekleştirmeye devam etmelerini sağlamak için örgün eğitimde teorik olarak verilen dersler uzaktan eğitim yoluyla verilmeye başlanmıştır. Üstelikte uzaktan eğitim okul öncesi eğitim

kademesinden doktora eğitim kademesine kadar tüm eğitim-öğretim faaliyetlerinin gerçekleştirildiği her kademedeki uygulanmaya başladı. Böylece uzaktan eğitim kavramı, uygulamaları ve ilkeleri hem öğrencilerin hem öğretmenlerin hem de akademisyenlerin hayatına girmiştir. Bu sürece tüm bu paydaşların ne kadar hazır olduğu, kullanımını bildiği, uzaktan eğitim uygulama ilkeleri ya da uzaktan eğitim için materyal tasarlama ilkelerinin ne kadar bilindiği de ayrı bir tartışma konusudur.

Uzaktan eğitime geçilmesi ile birlikte öğrencilerin uzaktan eğitim platformlarını kullanma bilgi, beceri ve ilgileri akademik başarıları açısından önemli hale gelmiştir. Bu beceriler üzerinde ise öğrencilerin uzaktan eğitim platformlarına ilişkin tutumları etkili olmaktadır. Mıdık (2018) tutumu, bireylerin bir durum, olay ya da sorunu algılayış ve ele alış biçimiyle bu durum, olay ya da soruna dair bireyin gösterdiği davranış olarak tanımlamaktadır. Yaşadığımız tecrübeler, duygu ve düşüncelerimiz tutumlarımızı, tutumlarımız da duygu, düşünce ve davranışlarımızı şekillendirmektedir. Ayrıca tutumlar bireylerin iletişim doyumu ile de ilişkili olan bir kavramdır. Yani uzaktan eğitim platformlarının kullanımına ilişkin öğrenci deneyimleri onların bu platformlara ilişkin tutumlarını, tutumları duygu ve düşüncelerini ve dolayısı ile de hem akademik başarılarını hem de öğrenci iletişim doyumunu etkilemektedir.

Öğrencilerin uzaktan eğitim platformları üzerinden öğretim üyeleri ile iletişim kurmaları yüz yüze kurulan kişilerarası iletişime göre birçok noktada farklılaşmaktadır. Bu farklılaşma öğrencilerin iletişim doyumlarını etkileyebilmektedir. Çam'a (2007) göre doyum beklenti ve isteklerin karşılanması ya da elde olanlardan memnun/hosnut olma durumunu ifade etmektedir. Buradan hareketle iletişim doyumu bireyin kurduğu iletişimden ve iletişimin sonuçlarından memnun olması, iletişim kurma amaçlarına ulaşması veya kurduğu iletişim ile beklenti ve isteklerinin karşılanması olarak tanımlanabilir. Öğrenci iletişim doyumu ise öğrencinin eğitim aldığı kurumun sunmuş olduğu hizmet ve olanaklarını değerlendirmesi ve bu değerlendirme sonucunda memnuniyet, hoşnut olma ve tatmin duygusuna ulaşması olarak tanımlanmıştır (Wiers-Jenssen, Stensaker ve Groggaard, 2002). Öğrencilerin aldıkları hizmetten ve sunulan iletişimden memnun olmaları önemlidir. Çünkü Aldemir ve Gülcan (2004) yapmış oldukları bir araştırmada doyuma ulaşmayan öğrencilerin strese maruz kaldığı ve bu durum sonucunda da fiziksel ve psikolojik rahatsızlıkların tetiklendiği sonucuna ulaşmışlardır. Elliott ve Shin (2002) ise öğrencilerin doyuma ulaşma durumlarının motivasyonlarını artırdığı ve bilişsel becerilerini olumlu yönde etkilediği sonucuna ulaşmışlardır.

Öğrencilerin uzaktan eğitim platformlarını kullanırken bu platform ve modüllerinin sunmuş olduğu hizmetlerin yanı sıra platform ile kurduğu iletişim ve etkileşiminden, platform üzerinden sınıf arkadaşları ve öğretim üyeleri ile kurdukları iletişim ve etkileşimden de memnun kalmaları hem akademik başarıları açısından hem de uzaktan eğitim platformuna ilişkin olumlu tutumlar geliştirmeleri açısından önemlidir. Uzaktan eğitim platformu ve bu platform üzerinden arkadaşları ve öğretim üyeleri ile iletişiminden memnun olan yani iletişim doyumu sağlanan öğrencinin uzaktan eğitim platformunu kullanmaya dair önyargıları ortadan kalkacak ve motivasyonu artacaktır. Bu durum öğrencilerin bilişsel becerilerini olumlu yönde etkileyeceği için akademik başarılarının da artmasını sağlayacaktır.

YÖNTEM

Araştırmanın Amacı ve Önemi

Dünyada hızla gelişen ve değişik uygulama türleri her geçen gün ortaya çıkmaya devam eden uzaktan eğitim uygulama yöntem ve ilkeleri gerek üniversitelerin kendi bünyelerinde kurdukları uzaktan eğitim merkezleri aracılığıyla gerekse Yükseköğretim Kurulu'nun destek ve teşvikleri ile ülkemizde de gelişmeye devam etmekte ve dünyadaki uygulamaları yakından takip edilmeye çalışılmaktaydı. Ancak Korona virüs (Covid-19) pandemisinin ortaya çıkması ile birlikte hem eğitimciler hem de öğrenciler tüm eğitim kademelerinde (ilköğretim, orta öğretim, lise ve üniversite) eğitim-öğretim faaliyetlerinin tümünü 3 eğitim dönemi boyunca uzaktan eğitim ile gerçekleştirmek zorunda kalmışlardır. Bu süreçte hem öğrenenlerin hem de öğretenlerin kullanılan uzaktan eğitim ortam ve araçları ile uzaktan eğitim uygulama ve ilkelerine yönelik gerek yetkinlikleri gerekse tutumları eğitim sürecinin başarıya ulaşmasında ve öğrencilerde iletişim doyumunun oluşmasında etkili olması nedeniyle önemlidir. Bu çalışmada sosyal izolasyon ile birlikte yaygınlaşan ve hem öğrenen hem de öğretenlerin hayatında önemli bir yere sahip olmaya başlayan uzaktan eğitim ortamlarının kullanımına yönelik öğrencilerin tutumlarının ve iletişim doyumlarının incelenmesi amaçlanmaktadır. Bu amaç doğrultusunda "Öğrencilerin pandemi sürecinde uzaktan eğitim ortamlarının kullanımına ilişkin tutumları ile öğrenci iletişim doyumları arasında bir ilişki var mıdır?" şeklinde araştırma sorusu tasarlanmış ve bu araştırma sorusunu yanıtlamak amacıyla aşağıdaki hipotezler geliştirilmiştir.

H1: Katılımcıların pandemi sürecinde uzaktan eğitim ortamlarının kullanımına ilişkin tutumları, demografik özelliklerine göre farklılık göstermektedir.

H2: Katılımcıların öğrenci iletişim doyumları, demografik özelliklerine göre farklılık göstermektedir.

H3: Katılımcıların pandemi sürecinde uzaktan eğitim ortamlarının kullanımına ilişkin tutumları ile öğrenci iletişim doyumları arasında anlamlı bir ilişki vardır.

H4: Katılımcıların pandemi sürecinde uzaktan eğitim ortamlarının kullanımına ilişkin tutumlarının öğrenci iletişim doyumları üzerinde bir etkisi vardır.

Öğrencilerin pandemi sürecinde uzaktan eğitim ortamlarının kullanımına ilişkin tutumları ile öğrenci iletişim doyumları arasında bir ilişkiyi tespit etmeyi amaçlayan bu çalışma;

- Araştırmanın örneklem grubunun Atatürk Üniversitesi İletişim Fakültesi öğrencilerinden oluşmasıyla,
- Araştırmanın belirli zaman dilimlerinde gerçekleştirilmiş olmasından dolayı geçen zamanla birlikte katılımcılarda görüş, düşünce, fikir ve beklentilerin değişme ihtimalinin bulunmasıyla,
- Araştırma sonucunda elde edilen bulguların tamamen katılımcıların verdiği cevapların analizi neticesinde ortaya çıkan sonuçlar olmasıyla,
- Literatürde öğrencilerinin pandemi sürecinde uzaktan eğitim ortamlarının kullanımına ilişkin tutumları ile öğrenci iletişim doyumları arasında bir ilişkiyi inceleyen çalışmaların bulunmamasıyla sınırlıdır.

Veri Toplama Araçları ve Süreci

Ocak-Mayıs 2021 tarihleri arasında Atatürk Üniversitesi İletişim Fakültesi öğrencilerine çevrim içi ortama aktarılmış anket formları aracılığı ile ulaşılmaya çalışılmıştır. Dolayısıyla çalışmanın evreni Atatürk Üniversitesi İletişim Fakültesi öğrencilerinden oluşmaktadır. Bu süreçte ulaşılan 280 öğrenciden çalışmaya 130'u gönüllü olarak katıldığı için çalışmanın örnekleme bu 130 öğrenciden oluşmuştur. Araştırmada ulaşılabilirlik-elverişlilik ilkesinden hareketle kolay örnekleme yöntemiyle seçilen örneklem grubundaki katılımcılara veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından geliştirilen sosyo-demografik bilgi formu, Pandemi sürecinde uzaktan eğitim ortamlarının kullanımına yönelik öğrencilerin tutumlarının ve iletişim doyumlarının incelenmesi amacı doğrultusunda Yıldız, Çengel ve Alkan'ın (2021) geliştirdiği ve kullanılabilirlik, yeterlilik ve motivasyon, etkililik ve memnuniyet boyutları olan Pandemi Sürecinde Uzaktan Eğitim Ortamlarının Kullanımına İlişkin Tutum Ölçeği formu ve Goodboy, Martin ve Bolkan (2009) tarafından geliştirilen Akın, Yalnız ve Kazaz (2015) tarafından Türkçeye uyarlanan Kısaltılmış Öğrenci İletişim Doyumu Ölçeği formları uygulanmıştır.

Sosyo-demografik Bilgi Formu: Katılımcıların yaş, cinsiyet ve yaşadıkları il bilgilerini elde etmeyi amaçlayan ve araştırmacı tarafından geliştirilen bir formdur.

Pandemi Sürecinde Uzaktan Eğitim Ortamlarının Kullanımına İlişkin Tutum Ölçeği: Yıldız, Çengel ve Alkan (2021) tarafından geliştirilen ölçek 25 maddeden oluşan 4 faktörlü bir yapıya sahiptir. Ölçek 5'li Likert tipi bir (1:Kesinlikle katılmıyorum, 2:Katılıyorum, 3:Kararsızım, 4:Katılıyorum ve 5:Kesinlikle katılıyorum) yapıya sahiptir. Ölçek; 7 maddeden oluşan 'yeterlilik ve motivasyon', 8 maddeden oluşan 'kullanılabilirlik', 5 maddeden oluşan 'etkililik' ve 4 maddeden oluşan 'memnuniyet' olmak üzere 4 boyuttan oluşmaktadır. Ölçeğin Cronbach Alpha ile saptanan güvenilirliğinin (Cronbach alfa iç tutarlık güvenilirlik katsayısı=0.93) ve alt boyutlarının güvenilirliğinin (yeterlilik ve motivasyon=0.94; kullanılabilirlik=0.81, etkililik=0.88 ve memnuniyet=0.84) yüksek olduğu görülmüştür.

Kısaltılmış Öğrenci İletişim Doyumu Ölçeği: Goodboy, Martin ve Bolkan (2009) tarafından geliştirilen ölçek (Abbreviated Student Communication Satisfaction Scale) 8 maddeden oluşmaktadır. Tek boyutlu olan bu ölçekte yer alan 2. ve 3. maddeler ters kodlanmaktadır. 5'li likert tipi bir derecelendirmeye (1:Kesinlikle katılmıyorum, 2:Katılıyorum, 3:Kararsızım, 4:Katılıyorum ve 5:Kesinlikle katılıyorum) sahip olan ölçeğin Türkçeye uyarlanma çalışması Akın, Yalnız ve Kazaz (2015) tarafından gerçekleştirilmiş ve doğrulayıcı faktör analizi sonucunda modelin uyumunun ($\chi^2= 51.11$, $sd= 16$, $RMSEA= 0.084$, $IFI= 0.95$, $CFI=0.95$, $NFI= 0.93$, $NNFI= 0.92$, $GFI= 0.96$, $SRMR= 0.056$) ve güvenilirliğinin yüksek (Cronbach alfa iç tutarlık güvenilirlik katsayısı=0.75) olduğu görülmüştür. Ölçeğin uygulanması ile yüksek puanlar elde edilmesi öğrenci iletişim doyumunun yüksek olduğunu göstermektedir.

Verilerin Analizi

Verilerin analizinde SPSS 20 paket programı aracılığıyla ölçme aracının geçerlik ve güvenilirliğini onaylama amacıyla Kaiser-Meyer-Olkin Örnekleme Yeterliliği, Bartlett Küresellik Testi ve Cronbach's Alpha testleri yapılmış ve ardından veri dağılımını tespit etmek amacıyla

Kolmogorov-Smirnov testi yapılmış ve verilerin normal dağılım gösterdiği saptanmıştır. öğrencilerin pandemi sürecinde uzaktan eğitim ortamlarının kullanımına ilişkin tutumları ile öğrenci iletişim doyumları arasındaki ilişkiyi tespit etmek amacıyla Bağımsız gruplar t testi, Tek yönlü ANOVA, Korelasyon ve Regresyon testleri kullanılmıştır.

BULGULAR

Araştırmanın bu bölümünde öğrencilerin pandemi sürecinde uzaktan eğitim ortamına ilişkin tutumları ve iletişim doyumlarına ilişkin bulgular sunulmuştur. Hipotezler çerçevesinde elde edilen verilerin analizi sonucunda ortaya çıkan veriler betimsel ve bağıntısal bulgular başlıkları altında sunulmuştur.

Betimsel İstatistik Bulguları

Araştırmaya gönüllü olarak 130 öğrenci katılmıştır. Uygulanan 130 adet formda eksik doldurma kaynaklı çıkarılması gereken herhangi bir form olmadığı için analize 130 form ile devam edilmiştir. Araştırmaya katılan öğrencilerin %70,8'inin (N=92) kadın, %29,2'sinin (N=38) erkek olduğu ve %61,5'inin (N=80) 18-21 yaş aralığında olduğu, %34,6'sının (N=45) 22-25 yaş aralığında olduğu, %3,9'unun (N=5) 26 yaş ve üstünde olduğu görülmüştür. Ayrıca katılımcıların çoğunluğunun Erzurum'da (%40, N=52) yaşadığı ve İstanbul (%7,7, N=10), Samsun (%5,4, N=7), Trabzon (%5,4, N=7), Rize (%4,6, N=6), Kocaeli (%4,6, N=6) ve diğer illerde (%32,3, N=42) yaşayan öğrencilerin de olduğu görülmüştür. Buna ek olarak katılımcıların %83,1'inin (N=108) bir işte çalışmadığı, %15,4'ünün bir işte çalıştığı ve %1,5'inin (N=2) bu soruyu cevaplamadığı görülmüştür (Bkz Tablo 1).

Tablo 1. Öğrencilerin Demografik Özellikleri

		N	%
Cinsiyet	Erkek	92	70,8
	Kadın	38	29,2
Yaş	18-21	80	61,5
	22-25	45	34,6
	26 ve üstü	5	3,9
Bir işte çalışıyor musunuz?	Evet	20	15,4
	Hayır	108	83,1

Bağıntısal İstatistik Bulguları

Pandemi Sürecinde Uzaktan Eğitim Ortamlarının Kullanımına İlişkin Tutum Ölçeği ile toplanan veriler için Kaiser-Meyer-Olkin Örneklem Yeterliliği ve Bartlett Küresellik Testi yapılarak faktör analizine uygunluğu tespit edilmeye çalışılmıştır. Bartlett Küresellik Testinde p değerinin (0,000) 0,05'ten küçük olduğu ve Kaiser-Meyer- Olkin Örneklem Yeterliliği (KMO) değerinin ise (0,891) 1'e yaklaştığı görülmüştür. p değerinin 0,05'ten küçük olması değişkenlerin analiz yapmaya uygun olduğunu ve KMO değerinin 1'e (KMO=0,891) yaklaşması ise değişkenlerin birbirini hatasız ve mükemmel biçimde tahmin edebileceğini göstermektedir (Durmuş, Yurtkoru ve Çinko, 2011). Bu analizler sonucunda değişkenler arası korelasyonların faktör analizine uygun olduğu görülmüştür. Ayrıca ölçeğin 5 boyuttan oluştuğu ve bu boyutların toplam varyansın %65,707'sini açıkladığı saptanmıştır. Cronbach Alpha ile saptanan güvenilirliğinin (Cronbach alfa iç tutarlık güvenilirlik katsayısı=0.90) ve alt boyutlarının güvenilirliğinin (1. boyut=0.883, 2. boyut=0.772, 3. boyut=0.742, 4. boyut=0.788 ve 5. boyut=0,651) yüksek olduğu görülmüştür.

Kısıtlanmış Öğrenci İletişim Doyumu Ölçeği ile toplanan veriler için Kaiser-Meyer-Olkin Örneklem Yeterliliği ve Bartlett Küresellik Testi yapılarak faktör analizine uygunluğu tespit edilmeye çalışılmıştır. Bartlett Küresellik Testinde p değerinin (0,000) 0,05'ten küçük olduğu ve Kaiser-Meyer- Olkin Örneklem Yeterliliği (KMO) değerinin ise (0,764) 1'e yaklaştığı görülmüştür. p değerinin 0,05'ten küçük olması değişkenlerin analiz yapmaya uygun olduğunu ve KMO değerinin 1'e (KMO=0,764) yaklaşması değişkenlerin birbirini hatasız ve mükemmel biçimde tahmin edebileceğini göstermektedir (Durmuş, Yurtkoru ve Çinko, 2011). Bu analizler sonucunda değişkenler arası korelasyonların faktör analizine uygun olduğu görülmüştür. Ayrıca ölçeğin 2 boyuttan oluştuğu ve bu boyutların toplam varyansın %57,895'ini açıkladığı saptanmıştır. Cronbach Alpha ile saptanan güvenilirliğinin (Cronbach alfa iç tutarlık güvenilirlik katsayısı=0.740) ve alt boyutlarının güvenilirliğinin (1. boyut=0.801 ve 2. boyut=0,667) yüksek olduğu görülmüştür.

Tablo 2. Öğrencilerin Uzaktan Eğitim Ortamlarına Yönelik Tutumları

Maddeler	N	Min	Max	X	SS
UET1	130	1	5	2,44	1,264
UET2	130	1	5	2,03	1,257
UET3	130	1	5	2,52	1,228
UET4	130	1	5	2,25	1,072
UET5	130	1	5	2,51	1,196
UET6	130	1	5	2,41	1,146
UET7	130	1	5	3,65	1,323
UET8	130	1	5	3,16	1,287
UET9	130	1	5	3,73	1,097
UET10	130	1	5	2,58	1,231
UET11	130	1	5	2,59	1,268
UET12	130	1	5	2,01	1,023
UET13	130	1	5	3,14	1,212
UET14	130	1	5	3,80	1,157
UET15	130	1	5	3,17	1,162
UET16	130	1	5	3,19	1,155
UET17	130	1	5	2,00	1,100
UET18	130	1	5	3,63	1,065
UET19	130	1	5	3,42	1,120
UET20	130	1	5	3,52	1,094
UET21	130	1	5	3,55	1,042
UET22	130	1	5	3,53	1,080
UET23	130	1	5	3,45	0,989
UET24	130	1	5	3,13	1,123
UET25	130	1	5	3,29	1,144

Katılımcıların pandemi sürecinde uzaktan eğitim ortamlarının kullanımına ilişkin tutumlarını belirlemek amacıyla yapılan analiz sonucunda puan ortalaması 'Katılıyorum'a en yakın olan maddelerin (Bkz. Tablo 2);

- UET14: Platform üzerinden aradığım hizmetlere (ekran paylaşımı, dosya hizmetleri, kayıt, dosya paylaşımı, ses-görüntü sistemleri vb.) kolaylıkla erişebilirim ($\bar{x}=3,80$, $ss=1,15$),
- UET9: Bu platformu sade ve anlaşılır buldum (Ters çevrilen madde: Bu platformu gereksiz bir şekilde karmaşık buldum) ($\bar{x}=3,73$, $ss=1,09$),
- UET7: Bu platformun kullanımının kolay olduğunu düşünüyorum ($\bar{x}=3,65$, $ss=1,32$),
- UET18: Bu platform ile sanal sınıf ortamlarındaki ders içeriklerine etkin bir şekilde erişebilirim ($\bar{x}=3,63$, $ss=1,06$),
- UET21: Bu platformda öğretim elemanlarından geri bildirim almaktan memnunum ($\bar{x}=3,55$, $ss=1,04$), olduğu saptanmış ve 'Katılmıyorum'a en yakın olan maddelerin ise (Bkz. Tablo 2);
- UET17: Platformun sağladığı uzaktan öğretimin, yüz yüze gerçekleştirilen geleneksel öğretime göre öğrenme süreci üzerinde daha etkili olduğunu düşünüyorum ($\bar{x}=2$, $ss=1,1$),
- UET12: Bu platformu kullanabilmek için teknik bir kişinin desteğine ihtiyacım olabileceğini düşünüyorum ($\bar{x}=2,01$, $ss=1,02$),
- UET2: Pandemi sürecinden sonra da verilecek dersleri online (çevrimiçi) olarak bu platform üzerinden almak isterim ($\bar{x}=2,03$, $ss=1,25$),
- UET4: Bu platformu kullanmak kendime olan güvenimi arttırdı ($\bar{x}=2,25$, $ss=1,07$),
- UET6: Bu platformda düzenlenen öğrenme etkinlikleriyle başarıya motive oldum ($\bar{x}=2,41$, $ss=1,14$),
- UET1: Bu platformu kullanmaktan keyif almaktayım ($\bar{x}=2,44$, $ss=1,26$)

olduğu görülmüştür.

Tablo 3. Öğrencilerin İletişim Doyumları

Maddeler	N	min	max	X	SS
ID1	130	1	5	3,82	0,968
ID2	130	1	5	4,09	1,089
ID3	130	1	5	4,04	1,060
ID4	130	1	5	3,29	1,038
ID5	130	1	5	3,58	0,843
ID6	130	1	5	4,21	0,754
ID7	130	1	5	3,37	0,974
ID8	130	1	5	3,52	1,115

Katılımcıların öğrenci iletişim doyumlarını belirlemeye yönelik olarak yapılan analiz sonucunda puan ortalamasının çoğunlukla 'Katılıyorum'a yakın olduğu görülmüştür (Bkz. Tablo 3).

Katılımcıların pandemi sürecinde uzaktan eğitim ortamlarının kullanımına ilişkin tutumlarının demografik özelliklerine göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla bağımsız gruplar t testi yapılmıştır. Testin sonucunda cinsiyet, yaş ve çalışma durumu faktörlerine göre pandemi sürecinde uzaktan eğitim ortamlarının kullanımına ilişkin tutumlarının katılımcılar arasında anlamlı bir farklılaşmaya neden olmadığı görülmüştür (Bkz. Tablo 4).

Tablo 4. Çalışma Durumu Faktörüne Göre Öğrenci İletişimi Doyumunun Farklılıkları

Boyutlar	Çalışma Durumu	N	Ortalama	Standart Sapma	F	Sig (p)	df
Hoşnut olma	Evet	20	8,05	2,03	0,086	0,769	126
	Hayır	108	8,20	1,75			24,491
Memnun olma	Evet	20	22,30	2,57	4,343	0,039*	126
	Hayır	108	21,62	4,25			41,185

*p<0,05

Katılımcıların öğrenci iletişim doyumlarının demografik özelliklerine göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla bağımsız gruplar t testi yapılmıştır. Testin sonucunda çalışan durumu faktörüne göre anlamlı bir farklılaşma olduğu görülmüştür. Buna göre çalışan bireyler öğrenci iletişimi doyumunu açısından çalışmayanlara göre daha memnundurlar. Ayrıca yapılan analizler sonucunda cinsiyet faktörüne göre kadın ve erkek katılımcılar arasında ve yaş faktörüne göre katılımcılar arasında anlamlı bir farklılaşmaya neden olmadığı görülmüştür.

Tablo 5. Pandemi Sürecinde Uzaktan Eğitim Ortamlarının Kullanımına İlişkin Tutum Ölçeği ve Kısaltılmış Öğrenci İletişim Doyumu Ölçeği Boyutları Arasındaki İlişki

Boyutlar		Motivasyon	Memnuniyet (KÖİDÖ)
Motivasyon	Pearson Correlation	1	0,310**
	Sig. (2-tailed)		0,000
	N	130	130
Memnuniyet (KÖİDÖ)	Pearson Correlation	0,310**	1
	Sig. (2-tailed)	0,000	
	N	130	130
		Memnuniyet	Memnuniyet
Memnuniyet	Pearson Correlation	1	0,505**
	Sig. (2-tailed)		0,000
	N	130	130
Memnuniyet (KÖİDÖ)	Pearson Correlation	0,505**	1
	Sig. (2-tailed)	0,000	
	N	130	130
		Etkililik	Memnuniyet
Etkililik	Pearson Correlation	1	0,626**
	Sig. (2-tailed)		0,000
	N	130	130
Memnuniyet (KÖİDÖ)	Pearson Correlation	0,626**	1
	Sig. (2-tailed)	0,000	
	N	130	130
		Kullanılabilirlik	Memnuniyet
Kullanılabilirlik	Pearson Correlation	1	0,491**
	Sig. (2-tailed)		0,000
	N	130	130

Memnuniyet (KÖİDÖ)	Pearson Correlation	0,491**	1
	Sig. (2-tailed)	0,000	
	N	130	130
		Yeterlik	Memnuniyet
Yeterlik	Pearson Correlation	1	0,379**
	Sig. (2-tailed)		0,000
	N	130	130
Memnuniyet (KÖİDÖ)	Pearson Correlation	0,379**	1
	Sig. (2-tailed)	0,000	
	N	130	130
			Hoşnutluk
Yeterlik	Pearson Correlation	1	-0,216**
	Sig. (2-tailed)		0,014
	N	130	130
Hoşnutluk (KÖİDÖ)	Pearson Correlation	-0,216**	1
	Sig. (2-tailed)	0,000	
	N	130	130

** $p < 0,01$ olduğu için boyutlar arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Katılımcıların pandemi sürecinde uzaktan eğitim ortamlarının kullanımına ilişkin tutumları ile öğrenci iletişim doyumları arasındaki ilişkiyi test etmek amacıyla yapılan korelasyon ilişki analizinde (Bkz. Tablo 5);

- Pandemi sürecinde uzaktan eğitim ortamlarının kullanımına ilişkin tutum ölçeğinin motivasyon boyutu ile kısaltılmış öğrenci iletişim doyum ölçeğinin memnuniyet boyutu arasında pozitif yönlü zayıf düzeyde bir ilişki olduğu,
- Pandemi sürecinde uzaktan eğitim ortamlarının kullanımına ilişkin tutum ölçeğinin memnuniyet boyutu ile kısaltılmış öğrenci iletişim doyum ölçeğinin memnuniyet boyutu arasında pozitif yönlü orta düzeyde bir ilişki olduğu,
- Pandemi sürecinde uzaktan eğitim ortamlarının kullanımına ilişkin tutum ölçeğinin etkililik boyutu ile kısaltılmış öğrenci iletişim doyum ölçeğinin memnuniyet boyutu arasında pozitif yönlü yüksek düzeyde bir ilişki olduğu,
- Pandemi sürecinde uzaktan eğitim ortamlarının kullanımına ilişkin tutum ölçeğinin kullanılabilirlik boyutu ile kısaltılmış öğrenci iletişim doyum ölçeğinin memnuniyet boyutu arasında pozitif yönlü orta düzeyde bir ilişki olduğu,
- Pandemi sürecinde uzaktan eğitim ortamlarının kullanımına ilişkin tutum ölçeğinin yeterlik boyutu ile kısaltılmış öğrenci iletişim doyum ölçeğinin memnuniyet boyutu arasında pozitif yönlü zayıf düzeyde bir ilişki olduğu,

- Pandemi sürecinde uzaktan eğitim ortamlarının kullanımına ilişkin tutum ölçeğinin yeterlik boyutu ile kısaltılmış öğrenci iletişim doyumunu ölçeğinin hoşnutluk boyutu arasında negatif yönlü zayıf düzeyde bir ilişki olduğu,
- Pandemi sürecinde uzaktan eğitim ortamlarının kullanımına ilişkin tutum ölçeğinin motivasyon, memnuniyet, etkililik ve kullanılabilirlik boyutları ile kısaltılmış öğrenci iletişim doyumunu ölçeğinin hoşnutluk boyutu arasında bir ilişki olmadığı görülmüştür.

Tablo 6. Katılımcıların Pandemi Sürecinde Uzaktan Eğitim Ortamlarının Kullanımına İlişkin Tutumlarının Öğrenci İletişim Doyumları Üzerinde Bir Etkisi

Boyut	B	β	ΔR^2	F	p
Motivasyon	7,868	0,315	0,970	6,832	0,002*
Memnuniyet	4,118	0,512	0,257	21,954	0,000*
Etkililik	2,445	0,620	0,393	41,101	0,000*
Kullanılabilirlik	2,810	0,485	0,243	20,371	0,000*
Yeterlik	12,673	-0,355	0,170	13,019	0,000*

*N=130; p<0,01

Katılımcıların pandemi sürecinde uzaktan eğitim ortamlarının kullanımına ilişkin tutumlarının öğrenci iletişim doyumları üzerinde bir etkisini test etmek için yapılan regresyon ilişki analizi sonucunda pandemi sürecinde uzaktan eğitim ortamlarının kullanımına ilişkin tutum ölçeğinin motivasyon ($\Delta R^2=0,970$), memnuniyet ($\Delta R^2=0,257$), etkililik ($\Delta R^2=0,393$), kullanılabilirlik ($\Delta R^2=0,243$) ve yeterlik ($\Delta R^2=0,170$) boyutlarının kısacası tüm boyutlarının öğrenci iletişim doyumunun memnuniyet boyutu üzerinde pozitif yönde (bazılarının güçlü bazılarının zayıf) etkisi olduğu görülmüştür.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Katılımcıların pandemi sürecinde uzaktan eğitim ortamlarının kullanımına ilişkin tutumlarının demografik özelliklerine göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan analiz sonucunda cinsiyet, yaş ve çalışma durumu faktörlerine göre pandemi sürecinde uzaktan eğitim ortamlarının kullanımına ilişkin tutumlarının katılımcılar arasında anlamlı bir farklılaşmaya neden olmadığı görülmüştür. Katılımcıların uzaktan eğitim ortamlarının kullanımına ilişkin tutumlarında demografik özelliklerine göre bir farklılaşmanın bulunmamasında örneklem sayısının belirli bir sayı ile sınırlı olması, pandemi koşulları nedeniyle daha fazla katılımcıya ulaşılamamasının etkisi olabilir. Çalışma daha büyük bir örneklem ile yeniden gerçekleştirilebilir.

Katılımcıların öğrenci iletişim doyumlarının demografik özelliklerine göre farklılık göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan analiz sonucunda bir işte çalışma faktörüne göre anlamlı bir farklılaşma olduğu görülmüştür. Buna göre çalışan bireyler öğrenci iletişimi doyumunu açısından çalışmayanlara göre daha memnundurlar. Ayrıca yapılan analizler sonucunda cinsiyet faktörüne göre kadın ve erkek katılımcılar arasında ve yaş faktörüne göre katılımcılar arasında anlamlı bir farklılaşmaya neden olmadığı görülmüştür.

Uzaktan eğitim platformları üzerinden verilen eğitimlerin başarıya ulaşabilmesinde en önemli etmen öğrenenin bu platformlara yönelik tutum ve davranışlarıdır. Öğrencilerin tutumları onların bu platformları kullanırken bilişsel, duyuşsal ya da davranışsal olarak olumlu ya da olumsuz duygu, düşünce ve yaklaşımlarıdır. Uzaktan eğitim platformlarına ilişkin öğrenenlerin geliştirdikleri tutum onların öğrenmelerini doğrudan etkileyebilmekte ve olumsuz tutum sergileyenlerin başarılarının düşmesine olumlu tutum sergileyenlerin başarılarının artmasına neden olabilmektedir (Yıldırım vd., 2014). Çalışmada da katılımcıların uzaktan eğitim platformu üzerinden ders içeriklerine ve diğer hizmetlere kolayca erişebildikleri, platformu sade, anlaşılır ve kullanımı kolay buldukları ve öğretim elemanlarından bu platform üzerinden geri dönüt almaktan memnun oldukları ancak yine de platformun kullanımında teknik birinin desteğine ihtiyaç duyabileceklerini düşündükleri, geleneksel öğrenme yöntemlerini daha etkili buldukları, pandemi sonlandıktan sonra derslerini bu platformdan almaya devam etmek istemediklerini, öğrenme etkinliklerine motive olmakta zorlandıkları ve bu nedenle de bu platformu kullanmaktan keyif almadıkları yani genel olarak olumlu tutum sergilemedikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Katılımcıların pandemi sürecinde iletişim doyumlarının yüksek düzeyde olduğu, bu platform üzerinden öğretim elemanları ile iletişim kurmaktan hoşlandıkları, iletişim sürecinde kendilerini değerli ve önemli hissettikleri ve iletişim beklentilerinin karşılandığı sonucuna ulaşılmıştır. Bireylerin birbirleri ile iletişim kurabilmeleri, bu iletişimi başarılı bir şekilde sürdürebilmeleri ve iletişimden doyum sağlayabilmeleri için iletişim süreci boyunca birbirlerine duygu, düşünce, fikir ve tutumlarını iletebilmeleri (Tümekaya, Çelik ve Aybek, 2010), anlamaları ve anlaşılabilmesi gerekmektedir. Bir iletişim doyumunu için bireylerin başarılı bir iletişim süreci içerisinde karşılıklı olarak anlayış, hoşgörü ve empati çerçevesinde birbirlerine yaklaşmaları gerekmektedir (Akın vd., 2015). Bunlar öğrenen ve öğretene arasındaki ilişkilerin öğretim amaçlarının gerçekleşmesinde önemli bir rol oynamaktadır (Yılmaz ve Tosun, 2013). Böylece bireyler başarılı bir iletişim kurmuş ve sürdürmüş olacakları için iletişim doyumuna ulaşma gerçekleşebilmektedir. Öğrencilerin uzaktan eğitim platformlarını kullanırken iletişim doyumlarının yüksek olması öğretim elemanlarıyla gerçekleştirdikleri iletişim sürecinin başarılı olduğu yani amacına ulaştığını ve iletişimin rahatlıkla sürdürebildiklerini göstermektedir.

Pandemi sürecinde uzaktan eğitim ortamlarının kullanımına ilişkin tutum ölçeği ve kısaltılmış öğrenci iletişim doyumunu ölçeği boyutları arasındaki ilişkiyi belirlemek için yapılan analiz sonucunda pandemi sürecinde öğrenci iletişim doyumundan memnun olan katılımcıların uzaktan eğitim ortamlarını etkili kullandıkları, ortamın kullanılabilirliğini yeterli buldukları, bu ortamları kullanmaktan orta düzey bir memnuniyet duydukları ancak bu ortamları kullanmaya yönelik motivasyonlarının ve yeterli ve etkili kullanma becerilerinin düşük olduğu böylece

katılımcıların bu ortamları kullanmaktan duydukları memnuniyetin düşük olduğu görülmüştür. Pandemi sürecinde uzaktan eğitim ortamlarının kullanımına ilişkin tutumlarından uzaktan eğitim platformlarını kullanmaya yönelik motivasyonu yüksek olan öğrenenlerin öğrenci iletişim doyumundan memnun olması üzerinde güçlü bir etkisi olduğu saptanmıştır.

Sonuç olarak bu çalışmada öğrencilerin Uzaktan Eğitim platformlarına ve kullanımına yönelik tutumlarının olumsuz olmasına karşın öğrenci iletişim doyumlarının yüksek olduğu görülmüştür. Öğrencilerin tutumlarını olumlu yönde değiştirmelerini sağlayabilmek için uzaktan öğreticilik eğitimlerinin verilmesi, uzaktan eğitim yöntem ve ilkelerine uygun olarak derslerin tasarlanması ve öğrencilerin tutumlarındaki değişimin tekrar ölçülmesi önerilmektedir.

KAYNAKLAR

- Akın, A., Yalnız, A. ve Kazaz, N. (2015). Kısaltılmış Öğrenci İletişim Doyumu Ölçeği Türkçe Formu: Geçerlik Ve Güvenirlik Çalışması. *Turkish Studies-International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 10(11), 17-24.
- Aldemir, C. ve Gülcan, Y. (2004). Student Satisfaction in Higher Education: A Turkish Case. *Journal of Higher Education Policy and Management* 16(2):109-122.
- Balta, Y. ve Türel, Y. K. (2013). Çevrimiçi Uzaktan Eğitimde Kullanılan Farklı Ölçme Değerlendirme Yaklaşımlarına İlişkin Bir İnceleme. *Turkish Studies*, 8(3), 37-45.
- Çakmak Karapınar, D., Güler, M., Kurşun, E. ve Karaman, S. (2018). Atatürk Üniversitesi kampüs tabanlı dersler modeli bileşenlerine yönelik öğrenci görüşleri. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 4(2), 90-111.
- Çam, M. (2007). Ortaöğretim Kurumlarında Öğrenci Doyumu: Ankara Örneği. (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Durmuş, B., Yurtkoru, E. S. ve Çinko, M. *Sosyal Bilimlerde SPSS'le Veri Analizi*. 4. Baskı. İstanbul: Beta Basım Yayım Dağıtım.
- Elliot, K. M. and Shin, D. (2002). Student Satisfaction: An Alternative Approach To Assessing This Important Concept. *Journal of Higher Education Policy and Management*, 24(2). 197-209.
- Goodboy, A. K., Martin, M. M. and Bolkan, S. (2009). The Development And Validation Of The Student Communication Satisfaction Scale. *Communication Education* 58(3), 372-396.
- Kaya, Z. (2002). *Uzaktan Eğitim*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Mıdık Ö. (2018). Tutumun Ölçme ve Değerlendirmesi (p.19-26) (Ed. Balkan, A.). *Tıp Eğitiminde Ölçme ve Değerlendirme* (1. Baskı). Ankara: Türkiye Klinikleri.
- Odabaş, H. (2003) İnternet Tabanlı Uzaktan Eğitim Ve Bilgi Ve Belge Yönetimi Bölümleri. *Türk Kütüphaneciliği*, 17(1), 22-36.
- Parlak, Ö. (2007). İnternet Temelli Uzaktan Eğitimde Öğrenci Doyumu Ölçeği. *Eğitim Bilimleri ve Uygulama*, 6(11), 53-72.
- Tümkaya, S., Çelik, M. ve Aybek, B. (2010). Ergenlerin Kişilerarası İlişkilerini Etkileyen Sosyal Yaşantı Değişkenlerinin İncelenmesi. *Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi (İlke)*, 24, 163-178.
- Wiers-Jenssen, J. Stensaker, B. and Groggaard, J. B. (2002). Student Satisfaction: Towards An Empirical Deconstruction Of The Concept. *Quality in Higher Education*, 8(2), 183-195.
- Wiers-Jenssen, J., Stensaker, B. ve Groggaard, J.B. (2002). Student Satisfaction: Towards An Empirical Deconstruction Of The Concept. *Quality in Higher Education*, 8(2). 183-195.
- Yıldırım, S., Yıldırım, G., Çelik, E. ve Karaman, S. (2014). Uzaktan Eğitim Öğrencilerinin Uzaktan Eğitime Yönelik Görüşleri: Bir Ölçek Geliştirme Çalışması. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 3(3), 365-370.
- Yıldız, E. P., Çengel, M. ve Alkan, A. (2021). Pandemi Sürecinde Uzaktan Eğitim Ortamlarının

Kullanımına İlişkin Tutum Ölçeği. *Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 17(23), 132-152.

Yılmaz, K. ve Tosun, M. F. (2013). Öğretmenlerin Eğitim İnançları İle Öğretmen Öğrenci İlişkilerine Yönelik Görüşleri Arasındaki İlişki. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 2(4), 205-218.